

Jaarrekeningen vol fouten

Behalve Zuid-Holland zijn ook vele andere gemeenten en provincies onzorgvuldig geweest in hun financiële verslaglegging, betoogt L. Verhoef. Een accountantsverklaring biedt geen enkele garantie. Nieuwe affaires kunnen volgens hem niet uitblijven.

DE AFFAIRE van de bankierspraktijken in Zuid-Holland had niet alleen te maken met geheime besluiten en falende controle, maar ook met simpelweg een gebrek aan aandacht van politieke bestuurders voor de financiële aspecten van hun provincie en gemeente. Die werd gevoed door de bedreovend slechte financiële verslaggeving door die overheidslichamen.

De jaarrekening 1998 van Zuid-Holland, die al in april beschikbaar was, liet in de balans zien dat de vorderingen waren opgelopen van 400 miljoen naar 820 miljoen gulden en de schulden van 940 miljoen naar 1330 miljoen gulden. Was niemand de extreme omvang en toename van de bedragen en de opvallend karige toelichting daarbij opgevallen, of was het zelfs zo dat niemand de jaarrekening echt bekeken had?

Die jaarrekening 1998 van Zuid-Holland bestaat uit 450 pagina's boordevol ook voor geschoolde lezers onbegrijpelijke cijfers en teksten, volstrekt foute en veel tegenstrijdige informatie. Dit alles maakt dat een statenlid of gemeenteraadslid die aan een dergelijke jaarrekening begint, al snel ontmoedigd raakt en ermee ophoudt. Dit komt de democratische controle niet ten goede. Nog erger: de foute informatie zet iedereen totaal op het verkeerde been.

Zo zegt de rekening 1998 van Zuid-Holland en ook de aanbiedingsbrief daarbij, dat er een saldo van baten en lasten is van 41 miljoen gulden. Maar zonder dat de lezer van de jaarrekening dat in de

gaten heeft, zijn er baten en lasten buiten de rekening gehouden en zijn er bedragen in de rekening opgenomen die met baten en lasten niets te maken hebben. In werkelijkheid is er slechts een saldo van 17 miljoen gulden. En wat verder te denken van ontbrekende afschrijvingslasten, rentelasten over niet bestaande schulden, te hoog weergegeven verplichtingen, of zelfs compleet ontbrekende verplichtingen? De jaarrekening zelf laat, na enig speurwerk, zien dat de ontbrekende baten en lasten samen met de ten onrechte opgenomen bedragen circa 190 miljoen gulden bedragen.

Met de jaarrekening 1997 van Zuid-Holland was het niet beter. Het werkelijke saldo bedroeg na alweer enig optel- en aftrekwerk niet 23 miljoen, zoals de rekening aangaf, maar 74 miljoen gulden.

Over de jaarrekening 1997 schreef ik in december 1998 aan Provinciale Staten van Zuid-Holland, over de jaarrekening 1998 in

saldo eindigen van (alweer) dertien miljoen, terwijl het in werkelijkheid slechts zes miljoen was. Noord-Holland sloot de rekening 1997 af met een saldo van negen miljoen, hoewel het 415 miljoen moest zijn! Noord-Holland presenteerde rentelasten van 17 miljoen over leningen die in werkelijkheid niet bestaan.

En wat te denken van de gewoonte die Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland hebben om van activiteiten die wél begroot waren maar om enige reden niet zijn uitgevoerd, toch kosten op te nemen, zodat het lijkt of die activiteiten toch zijn uitgevoerd?

Gemeenten doen het niet anders. Het gemeentebestuur van Utrecht besloot dat de rekening over 1997 moest eindigen met een saldo van twee miljoen door zeventien miljoen aan baten en lasten buiten het zicht te laten. In 1998 gaat het nog 'beter': in plaats van in de rekening het werkelijke negatieve saldo van 178 miljoen te

hetzelfde laken een pak. Ik heb in de afgelopen jaren de jaarrekeningen van heel wat gemeenten en provincies bekeken. Goede heb ik niet aangetroffen.

Overal worden baten en lasten buiten zicht gehouden - en in meer of mindere mate trof ik de fouten aan die Zuid-Holland ook maakte.

Opvallend is dat bij al die jaarrekeningen goedkeurende accountantsverklaringen van alle grote kantoren staan. Hoe het toezicht door het ministerie van Binnenlandse Zaken op provincies werkt, weten we sinds de bankiersaffaire van Zuid-Holland. Hoe het toezicht door provincies op gemeenten werkt, kunnen we makkelijk raden.

Nagenoeg alle hiervoor genoemde gemeenten en provincies heb ik mijn bevindingen uitvoerig voorgelegd. Ze verwijzen allemaal naar de goedkeurende accountantsverklaring, het feit dat de toezichthouder (ministerie c.q. provincie) het allemaal wél goedvindt, en dat anderen het ook zo doen.

Vanaf juli 1997 probeer ik het bestuur van het NIVRA (Nederlands Instituut van Registeraccountants) te overtuigen van het bestaan van bovenstaande problemen. Het bestuur wenst hier niet op in te gaan. Vanaf december 1997 probeer ik de minister van Binnenlandse Zaken te overtuigen van het bestaan van bovenstaande problemen. Mijn brieven worden inhoudelijk niet beantwoord.

Met de begrotingen waarin en waarmee provincie- en gemeentebesturen de koers uitzetten voor komende jaren, is het net zo droevig gesteld als met de jaarrekeningen. Met behulp van deze begrotingen en jaarrekeningen wordt echter wel lokaal Nederland bestuurd, wordt beslist over de noodzaak belastingen te verhogen en wordt beslist over het wel of niet doorgaan van al dan niet noodzakelijke activiteiten.

In dit klimaat kon een praktijk als in Zuid-Holland uiteraard heel goed ontstaan. Het wachten is op een volgende affaire.

L.W. Verhoef is registeraccountant

Provincie Noord-Holland presenteerde rentelasten over niet-bestaande leningen

augustus. Tot op heden ontving ik slechts de mededeling dat mijn brief van december vorig jaar was zoekgeraakt, maar inmiddels weer gevonden.

Zuid-Holland is geen uitzondering. Zeeland presenteerde over 1997 een voordelig saldo van drie miljoen, terwijl er in werkelijkheid een negatief saldo was van acht miljoen. Ook hier dezelfde tekortkomingen als in Zuid-Holland, zoals fictieve rentelasten van zeven miljoen gulden over niet bestaande leningen. De provincie Utrecht deed het over 1997 voorkomen of er een voordelig saldo was van dertien miljoen gulden, terwijl er in werkelijkheid een tekort van tien miljoen gulden was. Dezelfde provincie liet de rekening over 1998 met een voordelig

tonen, presenteert het gemeentebestuur een positief saldo van zes miljoen. Arnhem over 1997: een negatief saldo van vijf miljoen, terwijl er in werkelijkheid een positief saldo van vijftig miljoen was. Breda over 1998: een positief saldo van veertien miljoen, terwijl het werkelijke saldo van de baten en de lasten een miljoen negatief is! En wat te denken van Den Haag over 1997? De rekening sloot met een saldo van 989 miljoen, maar 460 miljoen aan baten en lasten ontbraken.

Amersfoort, Amstelveen, Apeldoorn, Eindhoven, Haarlem, Heerenveen, 's-Hertogenbosch, Houten, Leiden, Middelburg, Naarden, Nieuwegein, Tiel, Wijk bij Duurstede (mijn eigen woonplaats), Zeist, Zwolle: overal van